

НОВІТНІ ЧАСИ

УДК 94 (477.8) «1914-1917»

DOI: <https://doi.org/10.33782/2708-4116.2021.5.110>

Ярослав Цецик*

АРХІВНІ ДОКУМЕНТИ ПРО РОЛЬ П.В. СКАРЖИНСЬКОГО У ВРЕГУЛЮВАННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА ВОЛИНІ НАПРИКІНЦІ 1915 – НА ПОЧАТКУ 1917 РР.

Анотація: У статті проаналізовано комплекси архівних документів, де висвітлено роль останнього волинського губернатора П. Скаржинського у вирішенні соціально-економічних проблем регіону у 1915 – на початку 1917 рр. Встановлено, що органи влади, й особисто губернатор, доклали значних зусиль, щоб вирішити нагальні проблеми забезпечення продуктами та паливом повітові міста регіону. Окрема увага приділена аналізу документів щодо співпраці у цьому напрямі між губернатором та органами місцевого самоврядування.

З'ясовано, що після звільнення у 1916 р. Західної Волині від австро-угорських і німецьких військ соціально-економічна й епідеміологічна ситуація у регіоні була вкрай важкою. Це було зумовлено не лише руйнуваннями внаслідок воєнних дій, а й скупченням величезної кількості військ, неможливістю підвезти необхідні товари до звільнених населених пунктів через завантаженість залізниці військовими перевезеннями.

На основі неупередженого дослідження документів доведено, що незважаючи на зусилля губернатора, на соціально-економічне становище регіону великий вплив мала діяльність військових інтендантів, які, насамперед, турбувалися про забезпечення армії, а проведення ревізій не завжди давало бажаний результат.

Ключові слова: органи влади, воєнні дії, Перша світова війна, Волинь, архівні документи

Під час Першої світової війни Волинь спочатку була прифронтовою губернією, а з 1915 р. на її території велися активні воєнні дії. Влітку 1915 р. Західна частина краю була окупована австро-угорськими та німецькими військами. Органи імперської влади евакуювали не лише державні установи, але й примусово виселяли жителів прифронтових повітів. У регіоні стрімко зростали ціни на продукти, паливо. Неконтрольоване вивезення військовими інтендантами для потреб діючої армії продуктів та їх продаж за завищеними цінами у Галичині ще на початковому етапі ускладнили економічну ситуацію в краї. Величезна кількість біженців, яких розміщували у таборах недалеко від театру воєнних дій, ще більше загострила становище.

* Цецик Ярослав Петрович – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна);

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2527-2155>; e-mail: slavatsetsik@gmail.com

Серед наукових праць, присвячених дослідженню соціально-економічної ситуації та ведення воєнних дій у регіоні, виділяються роботи О. Дем'янюка¹, де вчений детально проаналізував ключові аспекти ведення воєнних дій у регіоні й особливості проведення мобілізації; охарактеризував перебування 8-ї армії Південно-західного фронту на Волині. Ускладнення соціально-економічної ситуації у регіоні під час Першої світової війни проаналізовано Я. Цециком².

Метою статті є аналіз документів, де відображено головні напрями діяльності волинського губернатора П.В. Скаржинського по забезпеченню жителів регіону продуктами, паливом і вирішенню питання біженців. Важливу роль у цьому відіграють документи, що зберігаються у Державному архіві Житомирської області. Так, у фонді 70 (Канцелярія волинського губернатора) міститься комплекс документів, аналіз яких дає змогу об'єктивно проаналізувати роль П.В. Скаржинського у досліджуваних процесах.

У липні 1915 р. органи влади отримали розпорядження про евакуацію жителів населених пунктів з тридцятиверстної смуги по лінії Локачі–Свиноухи–Горохів³. Відповідно до наказу головнокомандувача при наближенні ворожих військ знищувалося або вивозилося все, що «могло стати воєнною здобиччю чи полегшити ведення воєнних дій»⁴.

Упродовж літа–осені 1915 р. на Волині жорстокі бої з противником вела 8-а армія під командуванням генерала від кавалерії О. Брусилова. 23 вересня у результаті «контрнаступу 4-ї Залізної стрілецької дивізії» на кілька днів було звільнено Луцьк, але через кілька днів російські війська його залишили⁵. Ведення жорстоких боїв призводило не лише до величезних втрат серед військових, а й серед цивільного населення.

Таким чином, наприкінці літа Західна Волинь була окупована австро-угорськими та німецькими військами, а в регіоні, окрім величезної кількості військових, перебували й сотні тисяч біженців. Примусова евакуація цивільного населення з Західної Волині та біженці з Галичини ще більше загострили соціально-економічну ситуацію у краї й призвели до зростання цін на товари першої необхідності.

У 1915 р. П.В. Скаржинського було призначено волинським губернатором, який мав вирішувати комплекс питань, щоб не допустити економічного та соціального колапсу в регіоні. Аналіз документів того часу дає змогу детально з'ясувати роль губернатора й органів місцевого самоврядування у вирішенні нагальних питань забезпечення населення.

На початку 1915 р. було створено спеціальні державні установи – Особливі наради, на

¹ Дем'янюк О.Й. Волинська губернія під час Першої світової війни. *Педагогічний пошук*. 2016. № 2. С. 71-76; Дем'янюк О.Й. Перебування 8-ї армії Південно-західного фронту у Волинській губернії під час Першої світової війни. *Військово-науковий вісник*. 2019. № 32. С. 65-76. DOI: <https://doi.org/10.33577/2313-5603.32.2019.65-76>

² Цецик Я.П. Ускладнення економічної ситуації у Волинській губернії на початку Першої світової війни. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія: Збірник наукових праць*. 2019. Вип. 25. С. 56-62; Цецик Я. Діяльність органів місцевого самоврядування щодо забезпечення життєдіяльності населення Волині під час Першої світової війни. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія історія*. 2021. Вип. 35. С. 31-38. DOI: <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2021-35-31-38>

³ Дем'янюк О.Й. Волинська губернія під час Першої світової війни...С. 73; Держархів Житомирської області (ДАЖО). Ф. 70. Оп. 2. Спр. 74. Арк. 2.

⁴ ДАЖО. Ф. 70. Оп. 2. Спр. 74. Арк. 46.

⁵ Дем'янюк О.Й. Перебування 8-ї армії Південно-західного фронту у Волинській губернії... С. 67-68.

які покладалося завдання вирішення ключових питань щодо забезпечення населення продовольством, паливом тощо.

У фонді 112 Державного архіву Житомирської області (Уповноважений голови Особливої наради із забезпечення деревним паливом Волинської губернії) знаходиться значна кількість документів, у яких детально висвітлено діяльність П.В. Скаржинського у забезпеченні жителів регіону паливом. Значний обсяг документів, які дають змогу детально з'ясувати ключові напрями його діяльності, зберігаються й у Державних архівах Волинської та Тернопільської областей.

У циркулярному розпорядженні наголошувалося, що відповідно до статті 12 Положення про Особливі наради, затвердженого 17 серпня 1915 р., для забезпечення паливом транспорту, органів влади, місцевого самоврядування та підприємств, які забезпечували обороноздатність імперії, уповноваженим голови Особливої наради з забезпечення деревним паливом Волинської губернії призначили П.В. Скаржинського⁶. 15 січня 1916 р. він отримав від голови Особливої наради розпорядження, в якому увага зверталася на те, що з метою забезпечення транспорту, державних і громадських установ та підприємств, що працювали на оборону держави, у районах, де відбувалася реквізиція лісу, необхідно визначати його вартість. В іншому документі йшлося про те, що реквізицію з метою забезпечення паливом необхідно здійснювати згідно з розпорядженням губернської адміністрації і складати акти про кількість та якість матеріалів⁷.

23 березня 1916 р. на засіданні Особливої наради розглядалося питання забезпечення паливом названих вище об'єктів. Враховуючи ситуацію, що склалася, було дозволено застосовувати виняткові заходи (реквізиція, секвестр підприємств, які займалися заготівлею палива, реквізиція лісу, встановлення твердих цін, залучення до перевезення місцевих жителів, що володіли гужем тощо). Органи влади зобов'язали сприяти забезпеченню паливом і протидіяти підвищенню ціни на нього⁸.

Відповідно до рішення від 3 серпня 1914 р. реквізицією називали примусове придбання у жителів необхідних для потреб армії засобів і зобов'язували їх виконувати окремі роботи. Реквізиція у межах держави була оплатною, а розрахунок за неї здійснювався на місці готівкою чи виданням реквізиційних квитанцій. Під час війни реквізиції відбувалися згідно з розпорядженням командуючого військовим округом, головнокомандуючого чи командуючого армією. Командири військових частин у випадку неможливості заготовити іншим шляхом продовольство чи інші необхідні для військових товари зобов'язувалися «застосовувати платну реквізицію»⁹.

При реквізиції «предметів розкоші, меблів» тощо, квитанції-заяви про це, а також всі заяви осіб в яких «відібрали майно без реквізиції» передавали командуючому округом¹⁰.

У наказі командуючого Західним фронтом від 24 грудня 1915 р. констатувалося, що військові, проводячи реквізиції, часто порушували закон і права цивільних, чим завдавали значних збитків скарбниці. У зв'язку з цим ті, хто мав право віддавати розпорядження про

⁶ Держархів Волинської області (ДАВО). Ф. 3. Оп. 1 Спр. 1568. Арк. 7.

⁷ ДАЖО. Ф. 112. Оп. 1. Спр. 5. Арк. 1-3; *Цецик Я.* Діяльність органів місцевого самоврядування... С. 35.

⁸ ДАЖО. Ф. 112. Оп. 1. Спр. 5. Арк. 32-32зв.

⁹ Держархів Тернопільської області (ДАТО). Ф. 235. Оп. 1. Спр. 14. Арк. 5.

¹⁰ ДАТО. Ф. 235. Оп. 1. Спр. 14. Арк. 2-4.

проведення реквізиції, були зобов'язані ознайомитися з «положенням і законодавством про них». У випадку проведення реквізиції з порушеннями, чи виявлення зловживань під час їх проведення, відповідальність за це несли командири військових частин¹¹.

Лише 23 січня 1916 р. начальник постачань Південно-Західного фронту видав наказ під грифом «не підлягає розголошенню», яким було встановлено порядок розгляду й оплати «реквізиційних квитанцій». Їх розглядали повітові комісії, що функціонували при предводителях дворянства, вони й визначали вартість реквізованого майна, але не вирішували, хто оплачував: військова частина, скарбниця чи посадова особа. клопотання мали розглядати упродовж тижня після подання. У випадку погодження окружне управління впродовж 2-х тижнів переказувало кошти. Ті, кому відмовили, мали право передавати «реквізиційні квитанції» до губернського розпорядчого комітету впродовж 2-х тижнів¹².

Отже, як свідчить аналіз даних документів, військові під час проведення реквізиції майна часто діяли на власний розсуд, реквізуючи те, що вважали за потрібне. Військове командування російської армії у своїх документах визнало наявність таких дій і намагалося протидіяти цьому. Повернення вартості реквізованого відбувалося відповідно до законодавства, але у регіоні впродовж 1915 р. цивільним жодних виплат не здійснювалося, що призвело до зuboжіння багатьох жителів і, як наслідок, ще більше посилювало соціальну напругу. Незважаючи на вжиття низки заходів, губернатор був не в змозі зупинити хід подій.

Під час Першої світової війни у Волинській губернії спостерігалася відсутність палива у містах. Це було зумовлено тим, що майже припинили його підвезення залізницею до міст через нестачу вагонів. Так, 15 квітня 1916 р. на засіданні Особливої наради прийняли рішення про виділення Ізяславському органу міського самоврядування 15 тис. руб. позики для заготівлі дров та їх продажу за «заготівельною ціною» незаможним жителям міста та державним установам¹³.

Волинський губернатор, щоб забезпечити населення регіону паливом, зобов'язав земства та органи місцевого самоврядування провести «екстрені наради», на яких необхідно було визначити потребу жителів міст та установ повіту у паливі, визначити наявність його у повіті та складах, проаналізувати засоби та шляхи забезпечення населення¹⁴. У зв'язку з цим органи місцевого самоврядування зобов'язувалися розпочати заготівлю дров за «твердими цінами». Враховуючи, що в них не було коштів на придбання палива, він пропонував підготувати клопотання перед Особливою нарадою для «обговорення й об'єднання заходів по забезпеченню паливом і видачі позики від скарбниці». Останнє питання він мав особисто представити уряду¹⁵. У циркулярах від 24 лютого та 27 травня 1916 р. П. Скаржинський наголошував на необхідності активізації заходів із забезпечення населення паливом у зв'язку очікуваним подорожчанням його та зростанням попиту на нього¹⁶.

Окрема увага зверталася на те, щоб уникати «виняткових ускладнень у придбанні, заготівлі дров для міського населення», що могло спричинити зростання цін¹⁷.

¹¹ ДАТО. Ф. 235. Оп. 1. Спр. 14. Арк. 7.

¹² ДАТО. Ф. 235. Оп. 1. Спр. 14. Арк. 8.

¹³ ДАЖО Ф. 112. Оп. 1. Спр. 3. Арк. 2.

¹⁴ ДАВО. Ф. 3. Оп. 1 Спр. 1568. Арк. 7-7зв.

¹⁵ ДАВО. Ф. 3. Оп. 1 Спр. 1568. Арк. 7зв-8.

¹⁶ ДАВО. Ф. 3. Оп. 1 Спр. 1568. Арк. 47.

¹⁷ ДАВО. Ф. 3. Оп. 1 Спр. 1568. Арк. 47-47зв.

В іншому документі йдеться про те, що міський староста Старокостянтінова просив губернатора порушити клопотання перед Надрайонним комітетом, аби на залізничну станцію Майдан-Вила з 1 жовтня 1916 р. щоденно виділяли по три вагони для забезпечення жителів міста паливом, придбаним в Ізяславському лісництві біля залізничної станції, бо взимку місто могло залишитися без нього. Незважаючи на втручання губернатора, це питання повністю не вдавалося вирішити через завантаженість залізниці військовими вантажами¹⁸.

У вересні 1916 р. Рівненська міська управа, яка не мала можливості заготовити поблизу міста деревне паливо, придбала його у районі залізничних станцій Моквин та Малинськ, і звернулася до губернатора за допомогою. Напередодні, 17 серпня 1916 р. вона просила штаб армії допомогти, але отримала відповідь, що вагони можливо надати лише після відповідного розпорядження управління Південно-Західної залізниці¹⁹.

Тому вона просила губернатора віддати «відповідне розпорядження» про виділення 8-10 вагонів щодня для перевезення палива. Враховуючи, що у Рівному опалювали не лише будинки жителів, а й казарми, штаби розквартированих військових частин губернатор підтримав клопотання і вагони було надано²⁰. 12 жовтня 1916 р. П.В. Скаржинський просив виділити Рівненській міській управі вагони, щоб привезти, до міста 1,5 тис. кубічних сажнів дров придбаних у Цуманському лісництві²¹.

1 вересня 1916 р. волинський губернатор отримав від Овруцького міського старости інформацію про призупинення заготівлі дров для міста через відсутність робітників і підвід. Міський староста просив посприяти, щоб лісничий Овруцького державного лісництва надав лісові ділянки для продовження заготівлі дров за пільговою ціною. Місту на зиму було необхідно 1,5 тис. кубічних сажнів дров, а відсутність коштів гальмувала заготівлю²².

13 липня 1916 р. Особлива нарада розглянула та підтримала клопотання Новоград-Волинського органу місцевого самоврядування про позику у 10 тис. руб. на «операції з закупівлі та заготівлі дров для населення й установ»²³. Аналогічні випадки спостерігалися і в інших повітових центрах Волині.

Отже, одним із ключових питань, яке був змушений вирішувати волинський губернатор, стало забезпечення населення міст паливом. Попри те, що на Волині були величезні лісові масиви, з 1915 р. паливо подорожчало, а з 1916 р. з'явилися і перебої з його підвезенням до міст. Це було зумовлено відсутністю вагонів для перевезення цивільних вантажів (залізниця не завжди справлялася зчасним перевезенням військових вантажів) і відсутністю робітників, які заготовляли паливо. Більшість чоловіків регіону було мобілізовано до діючої армії. Тому у позитивному вирішенні цих питань позиція губернатора відіграла надважливу роль. Як свідчить проведений аналіз архівних документів, П.В. Скаржинський робив усе можливе, щоб забезпечити регіон паливом, а тим повітовим містам, які не мали коштів на його придбання, допомагав з отриманням цільових кредитів у Державному банку.

¹⁸ ДАЖО. Ф. 112. Оп. 1. Спр. 2. Арк. 53.

¹⁹ ДАЖО. Ф. 112. Оп. 1. Спр. 2. Арк. 120.

²⁰ ДАЖО. Ф. 112. Оп. 1. Спр. 2. Арк. 120-121.

²¹ ДАЖО. Ф. 112. Оп. 1. Спр. 2. Арк. 129.

²² ДАЖО. Ф. 112. Оп. 1. Спр. 4. Арк. 1-1зв.

²³ ДАЖО. Ф. 112. Оп. 1. Спр. 6. Арк. 1.

Восени 1915 р. у результаті наступу німецьких та австро-угорських військ було порушено питання про можливу евакуацію Новоград-Волинського та Житомирського повітів. 7 вересня 1915 р. на нараді розглядали питання, пов'язані з можливістю евакуації Житомирського повіту. У результаті обговорення цього питання прийняли рішення: на випадок оголошення евакуації всі державні установи та чиновники мали самостійно вирішити питання перевезення вантажів до залізничних станцій²⁴.

Хоча евакуація Житомирського повіту не розпочалася, волинський губернатор розпорядився виділити необхідну кількість вагонів для вивезення «величезних запасів продуктів», які зберігалися у повіті. Він зобов'язав власників цукрових заводів привезти цукор, що зберігався на заводах, до залізничних станцій, щоб його вивезти. На всі залізничні станції необхідно було призначити уповноваженими священників, вчителів, чиновників відкомандированих Військово-промисловим комітетом для прийому та здачі вантажів²⁵.

Таким чином, восени 1915 р. органи влади готувалися до евакуації Житомирського та Новоград-Волинського повітів, а відповідальність за її своєчасне проведення покладалася безпосередньо на губернатора. Саме він був зобов'язаний вирішити питання із залізничними вагонами, щоб своєчасно вивезти все, що підлягало евакуації. П.В. Скаржинським було віддано низку розпоряджень щодо підготовки до евакуації, але у зв'язку зі стабілізацією ситуації на фронті її не проводили.

Окрім цього, губернатор координував роботу повітових евакуаційних комісій і вирішував низку інших важливих питань. Саме ці аспекти роботи останнього волинського губернатора свідчать про складність ситуації у регіоні.

У Положенні про евакуаційні комісії йшлося, що вони функціонували у тих місцевостях, де відбувалася евакуація, було визначено їх структуру, склад і функціональні обов'язки. Окрема увага зверталася на порядок проведення евакуації, виплати евакуйованим допомоги та визначення місць куди евакуйовуватимуть підприємства²⁶.

Варто відзначити, що місцеві органи влади часто із запізненням реагували на розпорядження губернатора. Так, 3 травня 1916 р. Кременецька повітова комісія з вивезення продуктів з прикордонної смуги розглядала згідно з розпорядженням губернатора від 15 листопада 1915 р. питання про передачу повітовій земській управі гречки, що знаходилася у м. Ямпіль. У результаті проведеної перевірки виявилося, що 131 пуд. 18 фунтів були непридатними для вживання (протухла), а 1 974 пуди якісної; у м. Білозерську було 126 пудів непридатної та 2 532 пуди якісної. Прийняли рішення скласти два акти, один з яких передати представнику земської управи, що її приймав²⁷.

Зауважимо, що у досліджуваній період в імперії спостерігалися труднощі із забезпеченням населення продовольством. Ще у 1915 р. виникла загроза закупівлі для армії 100 млн. пудів ячменю та вівса. З того часу уряд схилявся до адміністративних заходів щодо забезпечення армії продуктами²⁸.

На Волині ситуація з продуктами була надзвичайно складною, особливо у звільнених містах. Губернатор та органи місцевого самоврядування докладали значних зусиль щодо

²⁴ ДАЖО. Ф. 70. Оп. 2. Спр. 63. Арк. 18.

²⁵ ДАЖО. Ф. 70. Оп. 2. Спр. 63. Арк. 18.

²⁶ ДАТО. Ф. 235. Оп. 1. Спр. 14. Арк. 28-31зв.

²⁷ ДАТО. Ф. 235. Оп. 1. Спр. 15. Арк. 27

²⁸ *Цецик Я.П.* Ускладнення економічної ситуації у Волинській губернії... С. 60.

забезпечення населення. Так, 27–28 жовтня 1916 р. Луцька міська управа провела нараду, де вирішувалося питання забезпечення жителів борошном. У місті проживало близько 20 тисяч цивільних, дислокувалися штаб армії та військовий гарнізон, військові госпіталі та господарські команди загальною чисельністю близько 10 тисяч, і близько 3-х тисяч біженців. Щоденно через місто проходило близько 10 тисяч військових. Місто забезпечувало борошном низку містечок, де проживало близько 8 тисяч цивільних, а також знаходилися багаточисельні військові гарнізони. У зв'язку з цим добова потреба у борошні становила 3 320 пудів²⁹. Після звернення до губернатора місто отримало 13 вагонів, які перебували на залізничній станції Здолбунів. Проте доставку продуктів залізницею так і не вдалося здійснити через позицію військових, борошно довелося везти кіньми за 85 верст, а це збільшувало її вартість на 6–8 руб. за пуд³⁰.

5 жовтня 1916 р. волинський губернатор інформував Луцьку міську управу про те, що напрацьовані Особливою нарадою «тверді ціни» на продукти та фураж поширювалися на всі без винятку торговельні угоди, оскільки регулювання торгівлі переходило до органів влади. Однак торговці не завжди мали змогу придбати необхідні для міського населення продукти, тому органи міського самоврядування зобов'язувалися вжити необхідних заходів щодо забезпечення міст³¹.

Восени 1916 р. Луцька міська управа направила військовому коменданту інформацію про те, що міські пекарні для потреб військових і цивільного населення щоденно потребували не менше 3-х вагонів борошна, яку доставляли до міста із залізничних станцій Здолбунів і Рівне підводами. Через це вартість його зростала до 42 руб. за пуд. Щоб зменшити його вартість просили домогтися заборони затримувати вагони з борошном на названих станціях і доставляти його до залізничних станцій Клевань чи Олика. Це прохання підтримав і губернатор. Але, як і попереднього разу, військові, які здійснювали контроль за перевезеннями вантажів, не вжили жодних заходів³². Аналогічна ситуація спостерігалася і в інших повітах.

Таким чином, наприкінці 1916 р. на Волині склалася загрозна ситуація із забезпеченням населення та військових гарнізонів продовольством, а ціни на товари першої необхідності постійно зростали. Незважаючи на неодноразові спроби губернатора, вирішити питання з підвезенням вантажів з продовольством не вдалося через позицію військових і відсутність вагонів. Адже, у першу чергу, перевозилися вантажі для діючої армії.

Отже, аналіз архівних документів свідчить, що останній волинський губернатор П.В. Скаржинський докладав значних зусиль для вирішення нагальних потреб регіону у складний воєнний час. Його призначення на цю посаду відбулося у 1915 р., коли значна частина регіону була окупована ворожими військами. Незважаючи на складнощі, йому вдалося вирішити багато нагальних потреб, насамперед, щодо забезпечення населення паливом і продовольством. Саме у цьому напрямі діяльності П.В. Скаржинський докладав значних зусиль, але через транспортний колапс і відсутність фінансування багато питань так і не вдалося вирішити, а вартість товарів першої необхідності та палива зростала, що

²⁹ ДАВО. Ф. 3. Оп. 1. Спр. 1598. Арк. 32.

³⁰ ДАВО. Ф. 3. Оп. 1. Спр. 1598. Арк. 32зв.

³¹ ДАВО. Ф. 3. Оп. 1. Спр. 1579. Арк. 118–118зв.

³² ДАВО. Ф. 3. Оп. 1. Спр. 1579. Арк. 142.

ускладнило соціально-економічну ситуацію в регіоні. Варто відзначити, що як досвідчений управлінець, він активно співпрацював з органами місцевого самоврядування, які також докладали значних зусиль, щоб забезпечити всім необхідним жителів міст.

Yaroslav Tsetsyk

The role of P. Skarzhynsky in the settlement of the socio-economic situation in Volhynia in late 1915 – early 1917 in archival documents

Abstract: The article analyzes complexes of archival documents which objectively cover the role of the last Volyn governor P. Skarzhynsky in solving socio-economic problems in the region in 1915 – early 1917. It is established that the authorities and the governor personally made significant efforts to solve urgent problems. problems of food and fuel supply to the county towns of the region. Particular attention is paid to the analysis of documents on cooperation in this area between the governor and local governments.

It was found that after the liberation of Western Volhynia from Austro-Hungarian and German troops in 1916, the socio-economic and epidemiological situation in the region was extremely tense. This was due not only to the destruction due to hostilities, but also to the accumulation of a huge number of troops, the inability to transport the necessary goods to the liberated settlements due to the congestion of the railway with military transportation. The article pays special attention to the military requisitions of the civilian population of the region and highlights the mechanism of reimbursement. It has been proven that this happened many times without urgent need, which was recognized by the military command of the Russian army.

Thus, the last governor of Volyn, P. Skarzhynsky, made significant efforts to address the urgent needs of the region during the difficult wartime. Despite the difficulties, he managed to address many urgent needs, primarily to provide the population with fuel and food. Due to the transport collapse and lack of funding, many issues have not been resolved. The cost of basic necessities and fuel was rising, complicating the socio-economic situation in the region. As an experienced manager, P. Skarzhynsky actively cooperated with local governments, which also worked to provide for city residents.

Keywords: branches of power, military actions, the First World War, Volyn, archival documents